

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ФАРМАЦІЇ

**«ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЛІКАРСЬКОЇ ПОЛІТИКИ:
ПИТАННЯ ОСВІТИ, ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ»**

МАТЕРІАЛИ
VIII Всеукраїнської науково-освітньої конференції
з міжнародною участю

27 листопада 2025 року

Харків
НФаУ
2025

досліджень полягають у розробці інструментів оцінки ефективності соціально відповідальної діяльності аптечних мереж та визначенні її впливу на економічні показники їх розвитку.

СУЧАСНІ МЕТОДИ ВИЯВЛЕННЯ ФАЛЬСИФІКОВАНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ В АПТЕЧНІЙ ПРАКТИЦІ: ОГЛЯД І АНАЛІЗ

Бріт В.М., Назаркіна В.М.

Національний фармацевтичний університет, м.Харків, Україна

britvika@gmail.com

У сучасному світі проблема фальсифікації лікарських засобів стала глобальним викликом для систем охорони здоров'я, безпеки пацієнтів і економіки, що особливо загострюється в умовах війни та нестабільності в Україні. Поширення підроблених медикаментів ускладнює лікування, призводить до тяжких ускладнень і летальних випадків. Важливу роль у запобіганні цій проблемі відіграють фармацевти, які контролюють якість ліків на рівні аптек. Тому дослідження методів виявлення фальсифікатів, нормативних вимог і технічних можливостей аптечних закладів є надзвичайно актуальним.

Мета дослідження – провести огляд сучасних методів виявлення фальсифікованих лікарських засобів в аптечній практиці, проаналізувати їх ефективність та окреслити шляхи удосконалення системи протидії фальсифікації.

Матеріали та методи. При виконанні роботи були використані інформаційні джерела наукової літератури іноземного та вітчизняного походження.

Фальсифікація лікарських засобів є глобальною проблемою, яка безпосередньо впливає на якість надання медичної допомоги, безпеку пацієнтів, рівень довіри до системи охорони здоров'я та економіку в цілому. Щороку у світі

фіксуються тисячі випадків поширення підроблених лікарських засобів, які призводять до тяжких наслідків для здоров'я пацієнтів, включаючи загострення хвороб, розвиток ускладнень, зниження ефективності лікування, а іноді — до летальних випадків. В умовах війни, економічної нестабільності та активізації нелегального ринку ця проблема в Україні стала ще гострішою.

Особливе значення у запобіганні поширенню фальсифікатів мають фармацевтичні працівники, які першими контактують із лікарськими засобами на етапі їх реалізації населенню. Саме в аптечній практиці повинні реалізовуватися механізми первинного контролю якості, виявлення підозрілих препаратів та інформування відповідних регуляторних органів.

Фальсифіковані лікарські засоби — це продукти, що були навмисне неправильно марковані або мають невідповідний склад, або ж виготовлені з порушенням технології. Найчастіше фальсифікуються дорогі препарати, імпорتنі ліки, онкологічні засоби, гормони, антибіотики та медичні засоби для лікування тяжких хронічних хвороб. За оцінками ВООЗ, до 10% лікарських засобів, які реалізуються у країнах, що розвиваються, можуть бути підробленими. В Україні ця проблема актуалізується у зв'язку з розповсюдженням неофіційних каналів продажу, особливо через інтернет.

Типовими ознаками фальсифікації можуть бути відсутність активного інгредієнта, наявність неочікуваних домішок, неправильне дозування, невідповідна упаковка або маркування. Однак зовнішні ознаки не завжди дозволяють точно визначити підробку, особливо коли мова йде про добре організовані фальсифікати, які імітують оригінальні ліки з високим ступенем точності. Тому постає необхідність системного підходу до виявлення таких засобів.

На аптечному рівні одним з найпростіших, але водночас ефективних інструментів є візуальний контроль упаковки лікарського засобу. До основних критеріїв перевірки входять відповідність маркування вимогам нормативної документації, чіткість друку, правильність написання назви препарату, серії,

дати виготовлення та терміну придатності, наявність елементів захисту — голограм, мікротексту, QR-коду, штрих-коду, а також порівняння з еталонними зображеннями упаковок, доступними через офіційний сайт виробника.

Другим важливим методом є використання електронних баз даних і сервісів. Зокрема, перевірка препарату за Державним реєстром лікарських засобів України дозволяє швидко встановити, чи має конкретна назва препарату офіційну реєстрацію. Крім того, аптечні заклади можуть використовувати електронні системи простежуваності, зокрема ті, що розробляються в рамках впровадження національної системи Track & Trace. Така система дозволяє ідентифікувати кожен упаковку лікарського засобу за унікальним кодом та перевірити її шлях від виробника до кінцевого споживача.

Додатковим інструментом є мобільні додатки, які дають змогу сканувати QR-коди або вводити серійний номер для перевірки справжності. У деяких країнах такі сервіси інтегровані до системи охорони здоров'я, і вони обов'язкові до використання не лише пацієнтами, а й фармацевтами. В Україні ці технології поки що впроваджуються частково, і лише в пілотному форматі.

Поряд із технічними інструментами важливою є людська компетентність. Фармацевт повинен бути добре обізнаний із ознаками фальсифікованих засобів, знати законодавство та вимоги до обігу лікарських засобів. Його обов'язками є здійснення ретельного контролю при прийманні товару, перевірка сертифікатів якості, співставлення інформації у накладних та на упаковках, а також негайне інформування керівника закладу і регуляторних органів при виявленні підозрілої продукції.

У межах аптечної практики можна використовувати також елементарні фізико-хімічні тести — наприклад, перевірку розчинності, колірні реакції або органолептичні показники. Однак ці методи мають обмежену точність і не можуть замінити лабораторний контроль. У випадках, коли є серйозні підстави вважати препарат фальсифікатом, його необхідно передати для аналізу до акредитованої лабораторії.

Згідно з даними Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками, у 2024 році було заборонено до обігу 243 серії лікарських засобів через підозру у фальсифікації. Більшість випадків стосувалися препаратів, реалізованих через інтернет, без ліцензії, з доставкою поштою або кур'єром. Серед вилучених препаратів — антибіотики широкого спектра дії, гормональні засоби, біологічні препарати для ін'єкційного введення. Це свідчить про низький рівень контролю за онлайн-ринком лікарських засобів, що потребує термінового реагування з боку держави.

Варто також зазначити, що багато пацієнтів купують ліки поза аптеками, мотивуючи це нижчою ціною. У деяких випадках подроблені ліки пропонуються через популярні платформи оголошень або в соцмережах, де контроль абсолютно відсутній. Таким чином, зростає роль просвітницької роботи з боку фармацевтів — необхідно пояснювати пацієнтам небезпеку купівлі ліків з ненадійних джерел, закликати до відповідального споживання і використання виключно перевірених каналів постачання.

Отже, фальсифікація лікарських засобів є серйозною загрозою для здоров'я населення та безпеки фармацевтичного ринку. В аптечній практиці найважливішими методами виявлення фальсифікатів є візуальний контроль упаковки, перевірка документів, використання державних реєстрів та цифрових інструментів верифікації. Фармацевт відіграє ключову роль у протидії фальсифікації, тому його професійна обізнаність, уважність і відповідальність мають вирішальне значення.

Для посилення захисту споживачів необхідно впроваджувати сучасні системи простежуваності, обмежувати незаконну онлайн-торгівлю та підвищувати рівень фармацевтичної освіти. Комплексний підхід – технічні рішення, державний контроль і професіоналізм фармацевтів - є основою ефективної боротьби з фальсифікованими лікарськими засобами в Україні.

Література:

1. Лебедь С., Немченко А., Гусєва Г. Фальсифікація лікарських засобів: еволюція проблеми, правове регулювання та сучасні стратегії протидії. Рівне: Волинські обереги, 2024, 277 с.
2. Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками : офіційний сайт. URL: <https://www.dls.gov.ua/>

**СУЧАСНІ МІКРОБІОЛОГІЧНІ МЕТОДИ МОНІТОРИНГУ
ЕФЕКТИВНОСТІ ТА БЕЗПЕКИ АНТИБАКТЕРІАЛЬНОЇ ТЕРАПІЇ**

Дубініна Н.В.¹, Тіщенко І.Ю.², Саустян Я.С.¹

¹Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

²Харківський інститут медицини та біомедичних наук, м. Харків, Україна

dubininanata13@gmail.com

Сучасною глобальною проблемою у лікуванні інфекційних захворювань є виникнення і посилення стійкості до антимікробних препаратів. Зростає кількість клінічних мультирезистентних бактерій, а розробка нових препаратів з антимікробною дією обмежена, що ще більше ускладнює ситуацію та сприяє зростанню захворюваності та смертності. Одним із шляхів подолання зазначеної проблеми є впровадження сучасних мікробіологічних методів діагностики, що дозволяють швидко ідентифікувати збудника, визначити його чутливість до препаратів та оптимізувати лікування.

Метою даної роботи є узагальнення та аналіз сучасних мікробіологічних методів, що застосовуються для моніторингу ефективності та безпеки антибактеріальної терапії, а також визначення їхнього значення у забезпеченні раціонального використання антибіотиків.

У роботі проведений аналіз наукових джерел стосовно сучасних методів діагностики з метою впровадження раціональної антибіотикотерапії.